

startkapitaal. Een moedig besluit dat aantoonde dat het belang van de natuurstudie bij Gedeputeerde en Provinciale Staten onderkend en gewaardeerd wordt.

Overigens is het bestuur van het Genootschap nog in sterke mate verbonden met de nieuwe stichting. Analoo

aan de Stichting Uitgeverij van de KNNV benoemt het bestuur van het Genootschap de bestuursleden van de SNL. Het huidige SNL-bestuur bestaat uit A. Lenders (voorzitter), J. v.d. Coelen (secretaris), C. Adams-Kastra (penningmeester), P. Spreuwenberg (lid) en W. Weener (lid). De redactie

van het Maandblad zal de publicaties blijven beoordelen en redigeren.

Al met al een nieuwe stap in de richting van een modern en slagvaardig Genootschap.

A. LENDERS, voorzitter

WAARNEMINGEN VAN SLAAPMUIZEN IN NOORD-LIMBURG

W.G. VERGOOSSEN, Hulststraat 20, Echt

Eind oktober 1990 ontving de Zoogdierenwerkgroep een verzoek om een drietal Relmuizen (*Glis glis*) af te komen halen in Oirlo. Naar aanleiding hiervan kwamen nog enkele andere onbekende waarnemingen van slaapmuizen uit Noord-Limburg boven water, die wijzen op passieve migratie middels goederentransporten. Dit verschijnsel is o.a. voor slaapmuizen niet onbekend en in Nederland reeds eerder signaleerd (GLAS, 1973; VAN LAAR, 1977). Daarnaast bestaat uiteraard de mogelijkheid van al dan niet moedwillige introducties van gevangenschapsdieren. Dit artikel geeft een overzicht van deze waarnemingen en belicht de status van de Relmuis in Limburg.

In de provincie Limburg komen van origine twee soorten slaapmuizen met zekerheid voor: de Hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) en de Eikelmuis (*Eliomys quercinus*). Hun verspreiding is beperkt tot Zuid-Limburg (ZWG, 1986; ERKENBOSCH, 1991). Van de derde soort slaapmuis, de Relmuis, bevinden zich weliswaar enkele waarnemingen in het archief van de Zoogdierenwerkgroep, maar het wordt algemeen betwijfeld dat de Relmuis tot de inheemse fauna behoort (HUSSON, 1957; VAN WIJNGAARDEN *et al.*, 1971; VAN LAAR, 1977). Als een belangrijk argument voeren deze auteurs aan dat de noordgrens van de verspreiding van de soort door het zuiden van België verloopt en dat het dichtstbijzijnde voorkomen in Duitsland zich op 75 km van onze landsgrenzen bevindt.

Uit de literatuur en het archief van de Zoogdierenwerkgroep zijn tot dusverre de volgende waarnemingen van Relmuizen in Limburg bekend:

1. Tijdens een vergadering van de Nederlandse Dierkundige Vereniging in

1879 maakt Gunning melding van een vangst bij Maastricht, waarvan echter 'het bewijsstuk ontbreekt' (VAN WIJNGAARDEN *et al.*, 1971).

2. Waage verhaalt tijdens een vergadering van het NHG in juli 1932 over een waarneming in het Cannerbos bij Maastricht door een van zijn leerlingen (WAAGE, 1932).

3. In 1965 doet Bult, opnieuw tijdens een vergadering van het NHG, melding van een waarneming in de bossen ten oosten van Schinveld (BULT, 1965).

4. Medio 1981 is er de vondst van een dood exemplaar op de Kunderberg te Voerendaal. Het dier wordt door de waarnemer begraven en daarna niet meer teruggevonden (ZOOGDIERENWERKGROEP, 1986).

5. In 1984 is een Relmuis aanwezig in een tuin te Heerlen (ZOOGDIERENWERKGROEP, 1986).

6. Omstreeks 1970 ziet JANSSEN (pers. med.) 's zomers een Relmuis in het Bos-

je op de Bus bij Venray over de weg lopen.

7. In oktober 1990 worden drie volgroeide mannetjes te Oirlo gevangen.

BESPREKING

De waarneming uit 1965 bij Schinveld (3) berust met zekerheid op verwarring met de Eikelmuis (ZOOGDIERENWERKGROEP, 1986). Daarnaast is de waarneming uit 1984 te Heerlen (5) eveneens niet langer houdbaar vanwege een onjuiste determinatie.

De waarnemingen uit 1879 en 1932 bij Maastricht (1 en 2) en in 1981 bij Voerendaal (4) zijn achteraf niet meer controleerbaar. De beschrijving die WAAGE (1932) echter geeft is zeker aanvaardbaar, ook al ontbreekt enig bewijsstuk. Bij beide andere gevallen blijft twijfel over de juiste determinatie danwel de mogelijkheid van uit gevangenschap ontsnapte dieren bestaan.

De vangst van drie exemplaren bij Oirlo (7) is een ander verhaal. Reeds vanaf juli 1989 waren deze dieren aanwezig in en bij de kantine van het sportpark te Oirlo en zorgden door vraat voor de nodige overlast. Eind oktober 1990 was voor de beheerder de maat vol en werden de Relmuizen in een kastval afgevangen (med. P. VERMEULEN). In tegenstelling tot hetgeen de regionale kranten daarna berichtten (Dagblad van Noord-Limburg, 31-10-1990; De Limburger, 5-11-1990) verhuisden deze dieren niet naar München, waar werden via bemiddeling van R. Libois uitgezet in de Belgische Gaumestreek.

In de nabijheid van het sportpark bevindt zich een internationaal transportbedrijf en zodoende bestaat een redelijk vermoeden dat de Relmuizen met vrachten uit het buitenland naar Oirlo zijn vervoerd. Dit geldt tegelijkertijd voor de waarneming in het Bosje op de Bus bij Venray (6). Hemelsbreed bevindt deze lokatie zich op 7,5 km afstand van Oirlo. Dit vermoeden wordt nog versterkt door twee zichtwaarnemingen van Eikelmuisen omstreeks 1985 in de omgeving van Geysteren (med. N. MIN), hemelsbreed op een afstand van 5 km van Oirlo.

Al met al is zodoende nog steeds niet met zekerheid bekend of de Relmuis op een natuurlijke wijze in Limburg voorkwam of -komt. Binnen de Zoogdierenwerkgroep bestaat echter het vermoeden dat de soort in zuidoostelijk Zuid-Limburg aanwezig is. Het eerdergenoemde en door meerdere auteurs verwoorde argument dat het verspreidingsgebied van de Relmuis zich op grote (en onoverbrugbare) afstand van onze provinciegrenzen bevindt is beslist niet langer houdbaar. De Relmuis komt in enig aantal voor in de omgeving van Aken (BITZ, 1987; med. L. BACKBIER), op minder dan 5 km afstand

van de Nederlandse grens. Ook uit het Belgische grensgebied zijn enkele recente meldingen bekend: 1984 te Riemst een waarneming van een levend exemplaar (ZOOGDIERENWERKGROEP, 1986), 1991 de vondst van haarresten bij Kelmis en een zichtwaarneming 15 km zuidelijker ter hoogte van Rötgen (med. L. BACKBIER). Van belang in deze discussie is bovenal het systematisch ontbreken van een gedegen veldonderzoek naar het mogelijke voorkomen van de Relmuis in Zuid-Limburg. Het geval met de Hazelmuisen (ERKENBOSCH, 1991) heeft afdoende aangetoond dat men dan gemakkelijk tot ongefundeerde conclusies aangaande de status van een soort kan komen: "Evenmin de hazelmuis, waarvan in 1984 misschien wel het laatste exemplaar is waargenomen in Zuid-Limburg. Hij is dus wellicht al uitgestorven...." (PASSIER, 1990)! Kortom, het is de hoogste tijd om de handen uit de mouwen te steken en daadwerkelijk op onderzoek uit te gaan. De Zoogdierenwerkgroep vraagt bij deze alle Genootschapsleden om hun medewerking en houdt zich aanbevolen voor alle meldingen van mogelijke Relmuizen en andere slaapmuizen.

LITERATUUR

- BITZ, A. (1987): Untersuchungen zur Verbreitung und Arealgeschichte der Schlafmäuse (Rodentia: Gliridae) in der Bundesrepublik Deutschland und angrenzenden Ländern. Diplomarbeit Johannes Gutenberg-Universität Mainz.
- BULT, W.E. (1965): Verslag van de maandvergadering te Heerlen op woensdag 13-1-1965. Natuurhistorisch Maandblad 54 (1) : 5.
- ERKENBOSCH, H. (1991): Nieuwe waarnemingen van de Hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 80 (1) : 10-11.
- GLAS, G.H. (1973): Merkwaardige vondst van een Eikelmuis, *Eliomys quercinus* (Linnaeus, 1766). Lutra 15 (1-3) : 12.
- HUSSON, A.M. (1957): Faunistische gegevens over de zoogdieren van Zuid-Limburg. Mededelingen van de Commissie inzake wetenschappelijk onderzoek van de Sint-Pietersberg. No. 35. Natuurhistorisch Maandblad 46 (5-6) : 61-81.
- LAAR, V. VAN (1977): Merkwaardige vondsten van slaapmuizen (Gliridae) in Nederland. Lutra 19 (1-2) : 36-38.
- PASSIER, K. (1990): Wild kruipt uit het dal. De Telegraaf 6 oktober 1990.
- WAAGE, G.H. (1932): Verslag der maandelijksche vergadering op woensdag 6 juli 1932. Natuurhistorisch Maandblad 21 (7) : 85-89.
- WIJNGAARDEN, A. VAN, V. VAN LAAR & M.D.M. TROMMEL (1971): De verspreiding van de Nederlandse zoogdieren. Lutra 13 (1-3) : 1-41.
- ZOOGDIERENWERKGROEP (1986): Zoogdieren in Limburg. Een voorlopig verslag. Uitgave ZWG van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

UIT DE FLORA VAN LIMBURG, AFLEVERING 34

J. CORTENRAAD, G. GERAEDTS en T.J.D. MULDER, Postbus 5700, Maastricht

Deze aflevering bevat waarnemingen van min of meer bijzondere planten uit de jaren 1989 - 1991. Voorzover er geen atlasbloknummers zijn vermeld zijn deze op te vragen uit Inventarbestanden met flora-gegevens van het Genootschap of na te zoeken in het archief van de Plantenstudiegroep. Nieuwe meldingen van bijzondere vondsten kunt U zoals altijd doorgeven aan de secretaris van de Plantenstudiegroep, E. Blink, Paus Pius XII-straat 20, 6247 AW te Gronsvelt.

Lancetbladige basterdwederik (*Epilobium lanceolatum*)

Heerlen, Stationemplacement, 22 exemplaren op noordoostwaarts geëxponeerde stenige rand (62-14-32, J. Cortenraad & T. Mulder, 9 augustus 1991).

De tweede recente vindplaats van deze sterk achteruitgegane soort. Zie ook afleveringen 26 en 30 (NHM 76(6/7), 1987 resp. NHM 77(3), 1988) van deze rubriek.

Waarschijnlijk zijn deze planten de nazaten van een zeer grote populatie die tot in de jaren zestig voorkwam op een naast het emplacement gelegen mijnsteenbergt die inmiddels is afgegraven en beplant. Op dezelfde plaats groeiden nog vier andere soorten basterdwederik.

Fijne kervel (*Anthriscus caucalis*)

Echt, in struikgewas op ruderaal terrein (J. Klinckenberg, 9 juli 1990)

Maastricht, op ruderaal terrein in bebouwde kom, 1 groot exemplaar (61-28-41, E. Blink, juni '91)

Deze in de duinen vrij veel voorkomende soort wordt in het binnenland zelden en onbestendig aangetroffen. Het verdient daarom aanbeveling om na te gaan of de plant op bovengenoemde locaties standhoudt.

Sikkelgoudscherm (*Bupleurum falcatum*)

Maastricht, Sint Pietersberg, in kalkgrasland langs weg 2 jonge exemplaren (61-38-21, H. Hillegers, juli 1991). In 1965 werd de plant voor het eerst van een locatie binnen onze grenzen gemeld en wel nabij Kasteel Neercanne, op ca. 700 m van de nieuwe vindplaats (Gorteria 17(6) pg. 159).

In 1988 is de plant vervolgens voor het eerst op de Sint Pietersberg gevonden, zie Gorteria 14 (1988) pg. 75. De dichtstbijzijnde groeiplaats bevond